

למה פאה?

בעניין לבישת הפאה

הרב ליאור רוזנבוים
רב ומו"צ בבאר שבע

פתח דבר

מוגש בזאת מאמר בנושא חשיבות לבישת הפאה.
מאמר זה אינו פלפול הלכתי או פרפראות לחכמה, ולכן גם לא התמקדתי רבות בגמרא ובמפרשיה.

מספר דגשים חשובים:

1. מאמר זה ראי-מעט לתורה שבעל פה בעניין חשיבות לבישת הפאה. לא הובאו כאן המלצות מרבנים היות כי כל ליקוט זה או אמרותיהם של גדולי ישראל לדורותיהם ואין הדברים נכתבו מפי המחבר.
 2. כתיבת סדר הרבנים לא לפי העדפה ח"ו או חשיבות. "כולם אהובים, כולם ברורים, כולם גיבורים, כולם קדושים..."
 3. צריך להזהיר כי כבר כתב הגאון הרב שלום וולפא שליט"א בספרו "לקט שכחת הפאה" פרק כ"א עמוד 127: "שאינן להתיר ח"ו את הפאות החרדיגות שאינן צנועות, ואשר נאסרו כבר ע"י גדולי הדור".
- ולשומעים יונעם טוב.

הרב ליאור רוזנבוים
באר שבע תובכ"א

מקורות ללבישת פאה נוכרית

מקור א' – ירושלמי כתובות פ"ז ה"ו

הקדמה קצרה:

"עוברת על דת משה" – עוברת על איסור תורה. כגון:

1. אישה המאכילה את בעלה מאכל שלא הופרשו ממנו תרומות ומעשרות.
2. המשמשת עמו נידה – אומרת לו שהיא טהורה ולאחר מכן הסתבר שהייתה לא טהורה.

"עוברת על דת ישראל" – מנהג ישראל אע"ג שלא נכתב. כגון:

1. אישה המכסה את שער ראשה, אך על פי מנהג בנות ישראל אין הכיסוי מספיק כדי לצאת בו לשוק.
2. עושה מלאכתה שלא בצניעות.

המשנה בירושלמי עוסקת בנשים שיוצאות בלא כתובה וביניהם העוברת על דת משה ודת יהודית.

וזהו לשון המשנה: "אלו יוצאות שלא בכתובה העוברת על דת משה ויהודית. איזו היא דת משה? מאכילתו שאינו מעושר ומשמשתו נידה (אינה טהורה), ולא קוצה לה חלה ונודרת ואינה מקיימת. איזהו דת יהודית? יוצאה וראשה פרוע, וטווה בשוק, ומדברת עם כל אדם..."

ויוצאת וראשה פרוע-עוברת על דת יהודית. והגמרא מסבירה את דברי המשנה. שהוצאת בפריעת ראש עוברת על דברי חכמים ומגרשה ללא כתובה.

מקורות ללבישת פאה נוכרית

ועוד מובא בגמרא: שכאשר יוצאת עם קפלטין, במקום שאין אנשים כמו חצר מותר במקום שיש אנשים כמו מבוי – אסור ומהו קפלטין שנחשב כפריעת ראש ואסור?

כתב עדה קרבן קפלטין זהו בגד דק המונח על הראש.

פני משה: קפלטין זהו מטפחת על ראשה.

בית חדש: מטפחת שרואים דרכה שערות.

תשובה מאהבה חלק א' סימן מח-זהו מעשה רשת שרואים דרכו השער.

מסקנה מגמרא זו: כאשר אישה יוצאת במטפחת למקום של ריבוי אנשים נחשב הדבר כפריעת ראש, ובעלה מגרשה ללא כלום.

יש אומרים: שדווקא שרואים את השער דרך המטפחת הדבר אסור.

מקור ב' – כתובות עב:

המשנה עוסקת באשה שיוצאת שלא כתובה כגון:

העוברת על דת משה ויהודית.

אומרת הגמ': ראשה פרוע- מהתורה היא דת משה שנאמר: "ופרע את ראש האישה" (וזהו מידה כנגד מידה ראה במסכת סוטה). אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש.

מהתורה- מותר לצאת בקלתה.

מחכמים- במקום שיש ריבוי אנשים- אסור.

מסקנת הגמרא: אסור מדרבנן לצאת עם קלתה במקום שיש אנשים.

ומהו קלתה?

רשי: כעין כובע שמתלבש על הראש ויש לו בית קיבול מלמעלה לשים בו פשתן וכיו"ב.

תשובה מאהבה חלק א' סימן מח: כיסוי שהשערות נראים דרכו.

מקור ג' – שבת סד:

אסור לצאת לרשות הרבים בדבר שאינו מלבוש ואינו תכשיט שנחשב כמשא.

ופרק שישי בא ללמדנו שגם בלבוש ותכשיט ישנו איסור טלטול כשיש חשש שתבוא להוריד ולהראות לחברותיה. ואומרת הגמרא שמותר לאישה לצאת לחצר

בכבול (כיפת צמר) ופאה אבל לא לרשות הרבים.
ומדוע אסור ברה"ר?
כי ישנו חשש שתבוא לידי טלטול ברשות הרבים.
ואומר רש"י בגמרא בערכין דף ז' - שפאה נוכרית קאי על נשים ששערן מועט לכן
היו מדבקות שער מחברתן שיראה, שערן מרובה ויפה.
מסקנה: אסור לצאת בשבת עם פאה נכרית ברה"ר משום טלטול.
ואולם יש להדגיש בדברי רש"י שאינו מדבר בפאה של ימינו.
לדעת התוספות: מותר לצאת בפאה נכרית בימינו, מטעם שנשים שלנו אינן
מורידות תכשיטיהם להראות לחברתן.

מקור ד' – סנהדרין קי"ב.

הקדמה: שנודע לבית הדין הגדול שער אחת עובדת עבודה זרה שולחים בית הדין
שני תלמידי חכמים להזהירם ולהחזירם, ואם לא חזרו מדרכם הרעה, כובשים בי"ד
את העיר. (לפרטים ראה סנהדרין קיא, רמב"ם ספר מדע הלכות ע"ז).
עובדי עבודה זרה הנידונים בעיר הנידחת - מיתתם בחרב, ומשמידים את רכושם.
עובדי עבודה זרה הנידונים יחידים - מיתתם בסקילה.
צדיקים שבה - נכסיהם בעיר נשרפים עם שאר העיר הנידחת.
רשעים שבה - נכסיהם בעיר נשרפים, ונכסיהם שמחוץ לעיר נקבצו לתוכה -
נשרפים גם כן. עד כאן דברי המשנה.
שואלת הגמרא: שיער נשים צדקניות שבעיר הנידחת האם כמלבושו נשרף או
כרכושו ולא נשרף?
מדייק רבא: כוונת הגמרא לא לשיער רגיל אלא לפאה נכרית.
מוסיפה הגמרא: אם מחובר השער לגופיהם - כגופן דמי (נחשב).
ואומר רש"י: פאה נוכרית - גדיל דשערות דעלמא (עולם) שעשויים לנוי.
רש"י דיבור המתחיל: כגופה דמי: כתב שאין שורפים מלבושיהם שהרי צדקניות
הם. אין שורפים אותנו גדיל בפאה.
משמע מגמרא בסנהדרין: שנשים צדקניות היו לובשות פאה.

מקורות בדברי הראשונים:

רמב"ם הלכות אישיות פרק יג הי"א:

"מקום שדרכן שלא תצא אישה לשוק בכיפה שעל ראשה בלבד עד שיהיה עליה רדיד (בגד שמכסה על ראשה) החופה את כל גופה כמו טלית".

מסקנה: שמים רדיד לכסות את כל שער ראשה.

ומדייק המגיד משנה מהמילה "מקום שנהגו" שני דברים חשובים: שהכל לפי מנהג המקום.

בביתה אינה חייבת ברדיד. אלא דווקא בחוץ.

רמב"ם הלכות אישות פרק כ"ד הי"ב:

"ואיזוהי דת יהודית הוא מנהג הצניעות שנהגו בנות ישראל. ואלו הם הדברים שאם עשתה אחד מהם עברה על יהודית: יוצאת לשוק או למבוי מפולש וראשה פרוע ואין עליה רדיד ככל הנשים אע"פ ששערה מכוסה במטפחת.

מסקנה: רואים מדברי הרמב"ם שכיסוי ראשה במטפחת אינו מספיק וצריך כיסוי נוסף.

דברי חמודות על הרא"ש:

אומרת הגמרא בברכות כד.

"אמר רב ששת: שער באישה ערוה שנאמר: שערך כעדר העיזים (ישעיה ד)"

כותב הדברי חמודות על דברי הרא"ש דיבור המתחיל "בנשים ..": "ודווקא שיער שלהם אבל פאה נוכרית אפילו דרכה לכסות אינה ערוה אפילו בגלוי"

מסקנה: לדבריו מותר לאישה ללכת בגלוי עם פאה נוכרית ואין הדבר נחשב כשיער שלהם וכערוה.

מקורות בדברי האחרונים:

השלטי גיבורים על מסכת שבת פרק שישי:

וזה לשונו: "ומשמע להדיא שמותרות בנות ישראל להתקשט בהן דשער באישה ערוה לא הוי אלא בשער הדבוק לבשרה ואילו שער המכסה שערה אין כאן משום שער באישה ערוה... ולא שני שערות דידה ולא שני שערות חברתה וכל עוד דעבידי לכיסוי השיער והן תלושות אע"פ שקישוט היא לה כדי שתראה בעלת שער אין בכך כלום.

ומכל מקום לא נאסור בשביל כך לצאת בה (בפאה) להתקשט בה כי ע"כ אותם הצדקניות דקאמר התם היו מתקשטות בפאות ובנשואות מיירי..."

ומסקנות מדבריו:

אישה נשואה יכולה לכסות ראשה בפאה ואין חשש משום שער באשה ערוה. הפאה יכולה להיות מורכבת משערות שלה והן משערות חברתה. אין חשש שהפאה קישוט היא לה ולא עוד שגם נשים צדקניות היו מתקשטות בפאה.

שולחן ערוך:

מובא השולחן ערוך אורח חיים סימן עה סעיף ב.

"שער של אישה שדרכה לכסותו אסור לקרות כנגדו קריאת שמע אבל בתולות שדרכן ללכת פרועות ראש מותר"

ואומר הרמ"א (רבי משה איסרליש): והוא הדין שמותר שערות של נשים שרגילים

לצאת מחוץ לצמתם וכ"ש פאה נוכרית.

מגן אברהם: מותר לכתחילה (לצאת עם פאה), ולא כבאר שבע בספר שאלות ותשובות סימן יח שחולק על שלטי גיבורים וסובר שאסור.

מסקנות:

מדברי הרמ"א פאה נוכרית איננה שער באשה ערוה ומותר לקרות ק"ש כנגדה. מדברי המגן אברהם נשמע שמותר לכתחילה לצאת עם פאה נוכרית וחולק על הבאר שבע שסבר שאסור.

משנה ברורה סימן ע"ה סימן קטן טו:

מתיר לבישת פאה ואינו בכלל איסור באשה ערוה.

לדברי הפרי מגדים שמדינות שנהגו לצאת בהם בפאה יש להם על מי שיסמכו. ומוסיף המשנה ברורה וז"ל משמע שאפילו שער של עצמה שנחתך ואח"כ חברה לראשה ג"כ יש להקל ועיין שם.

שולחן ערוך אבן העזר סעיף ד.

"ואלו הדברים שאם עשתה אחד מהם עברה על דת יהודית. יוצאת לשוק או למבוי וראשה פרוע ואין עליה רדיד ככל הנשים, אע"פ ששערה מכוסה במטפחת" ואומר הבאר היטב סימן קטן י: הנשים היוצאות בכיסוי שלהם במקום קליעת שער נושאות שערות חוברות (מחוברות) אין בזה משום יוצאות וראשה פרוע לא משנה שיער שלה לא משנה שיער חברתה.

מסקנות מדבריהם:

רואים מדברי השולחן ערוך שמטפחת לבד לא הוי כיסוי ראש, ורק עם תוספת של כיסוי הדבר מותר.

מדברי הבאר היטב למדים שפאה הוי כיסוי ראש.

יש להוסיף את דברי הדרכי משה בסימן שג בהלכות שבת שסובר כדעת השלטי גיבורים שיכולה לצאת עם פאה נוכרית העשויה משערותיה או שערות חברותה וז"ל: "מותר לאשה נשואה לגלות פאה נוכרית שלה לא שנא שעשויה משערותיה או משערות חברותה... בתלושים עשויות לכסות שערותיה האחרות אע"ג דעבדא לקישוט שנראית לבעלת שיער.

וכן פסק הפרישה עיין שם.

מקורות בדברי מפוסקי דורנו

פוסקים אשכנזים:

אגרות משה בחלק אבן העזר חלק ב סימן יב:

נשאל על ידי רב שאשתו הלכה עם פאה.

וטעמא להתיר:

אין חשש מראית עין כיוון:

1. שרוב הפעמים ניכר שזו פאה נוכרית ולא שער אישה. וגם אם ישנם אנשים אשר לא מבחינים בין פאה לשער אישה, נשים מבחינות.

2. לגבי מראית עין ראינו באיסור גילוח הזקן, שדעת המתירים אין לאסור גילוח הזקן משום מראית עין שמא יחשבו שגילח זקנו בתער.

(ואפילו שבזקן לא כולם מבחינים במה גילח וכ"ש בפאה שקל להבדיל)

עוד לגבי מראית עין:

אין חשש, שבמקום שמכירים את האישה יודעים שהיא אישה כשרה. ובמקום שאין מכירים את האישה יאמרו שהרי היא מהפרוצות, ובמלא לא ילמדו ממנה יותר משאר הפרוצות.

ומסיים הרב פיינשטיין את תשובתו:

"ולכן לדינא אין כבוד תורתו הקדושה יכול למחות ביד אשתו הרבנית החשובה מללבוש פאה נוכרית, שאף אם כבוד תורתו רוצה להחמיר אינו יכול להטיל חומרותיו עליה שזהו רק דין שלה, וכיון שהיא עושה כדין שהוא כרוב הפוסקים

ושגם נראה כמותם, אינו יכול להחמיר עליה אף אם לא תכסה כלל הפאה נוכרית. מסקנת דבריו: מתיר פאה נוכרית כדעת רוב הפוסקים (שלטי גיבורים, רמ"א, מגן אברהם, ספר מצוות גדול) ולדבריו אין חל איסור מראית עין על הפאה.

החזון איש והרב קנייבסקי - עדיף פאה על מטפחת

בספר דינים והנהגות מהחזון"א (חלק ב' פ"ח אות ט). וכן רבי חיים קניבסקי, השיב במענה לשאלה שהובאה בספר "נזר החיים" (דף רי"ד) "ובמטפחת לפעמים מתגלות שערותיה"

בשם החזון איש אומרים, שיש מעלה בפאה, משום שמכסה את כל השערות... ויש אחרונים שמחמירים בפאה, אך אצלנו לא נהגו להחמיר."

מסקנת דבריהם: יש מעלה בפאה על כל כיסוי היות שהפאה מכסה את כל הראש.

הרב בנימין זילבר שו"ת אז נדברו חלקי י"א סימן נ' מתיר בלבישת הפאה.

וזה לשונו: "נפשי בחלה לעשות הבדלה במנהגי העדות בדבר רגיש כזה, וכף החיים ידע שבזמנו הספרדיות לא הלכו בפאה ובכל זאת התיר... ומסביר שאין שייך בזה מנהג... ולכן מותר הן לנשים ספרדיות והם לנשים תימניות ללבוש פאה, ואין להגיד שמכיוון שלא נהגו בארצותיהם הדבר אסור. וכמו כן כתב שמותר להתקשט בפאה שהוא כשאר התכשיטים."

מסקנת דבריו: מותר גם לנשים ספרדיות ותימניות לילך עם פאה.

ערוך השולחן אורח חיים סימן ע"ה סימן קטן ו: פסק מותרת פאה נוכרית.

וכתב בסימן שג סקי"ז: יוצאה אישה בחוטי שיער העשויין להניח על ראשה, והוא הנקרא בלשונו פארוק, בין שהם עשויים משערה או משער חברתה"

הרב משה שטרנבוך ראש אבות בתי הדין העדה החרדית עדיף פאה על מטפחת.

וזה לשונו בשו"ת דת והלכה סימן א: "וביותר רצוני להדגיש, דהאוסר היום לכל אחד

פאה נכרית מדינא, אינו מחמיר רק מיקל בזה מאוד, שאשה היום במטפחת אינה מכסה כל שערותיה תמיד, וזה מקום לחוש לאסור מדינא אפי' מהתורה לרשות הרבים, ואם בפאה נכרית החשש לרוב הפוסקים רק מדת יהודית, במטפחת החשש מגילוי שיער, והיינו פגיעה בדת משה ממש, וא"כ המחמיר עלול להקל לגרום איסור תורה, שרק יחידים אצל הספרדים שיפרקו פאה נכרית, יזהרו במטפחת שתכסה תמיד כל השערות כדין, וגם אם בפאה נכרית הרי זה שינוי מדרכי אבותינו, במטפחת לחוד ובמיוחד לספרדים הרי זה שינוי טפי, שזה מפורש בשו"ע שצריך עוד לרשות הרבים רדיד ולא סגי במטפחת לבד, וכן נהגו באמת אצלם מדורי דורות, עד שסביבם נשתנה המנהג והתחילו במטפחת לבד. וא"כ אפי' במטפחת אין בזה חומרא, רק קולא נגד הפסק ומנהג מדורי דורות שצריך חוץ מהמטפחת רדיד דווקא".

מסקנת דבריו: הפאה עדיפה על המטפחת וכל האוסר על לבישת פאה אינו מחמיר אלא מקל.

הגאון הרב שלמה אבינר שליט"א בספר שאלות ותשובות שאילת שלמה חלק א

כותב:

א. "למי שרוצה לדעת אם על ידי פאה נוכרית היא מקיימת את מצות התורה, התשובה היא שכן. כי כך הכריע המשנה ברורה (סימן עה סימן קטן טו) אשר קיבלנו הוראותיו."

ב. "ויש גם מעלה מסוימת לפאה נוכרית לעומת כיסוי אחר, שכן בה קל יותר לכסות

כל שערות הראש."

ג. "יש שחושבים שידועים טעמי מצוות התורה ועל פי זה רוצים להסיק מסקנות בכיוונים הלכתיים ואומרים: מה שהתורה אסרה גילוי ראש באישה נשואה, הטעם הוא מפני שהשער יפה. אם כן מה הועלנו בפאה נוכרית שהיא יפה? מבחינה הלכתית הדבר כבר בורר לעיל".

מסקנת דבריו: מכך שהפאה יפה על שאר הכיסויים זה לא פוגם מבחינה הלכתית ובפרט כי הפאה מכסה את כל הראש בשונה מכיסויים אחרים.

פוסקים ספרדים:

כף החיים אורח חיים סימן עה:

מביא דעת השלטי גיבורים שמתיר פאה נוכרית ודוחה גם הוא את דעת באר שבע. וזה לשונו: "ולא כבאר שבע שחולק עליו והאריך בדברי הדיחוי (על הבאר שבע) וכך הוא הסכמת האחרונים להתיר דברי הרמ"א".

שו"ת אור לציון בחלק א' סימן י"א:

מביא דעת הרמ"א והשלטי גיבורים להתיר פאה נוכרית. ועוד עיין שם.

שו"ת תבואות שמש חלק אבן העזר סימן קל"ז:

משבח את לבישת הפאה הנוכרית מכמה טעמים:

כל המתחסדים וחסידיי חב"ד בפרט, כולם לובשים פאה נוכרית שסומכים על בעל התניא שהוא ידוע כצדיק וקדוש.

זה כדעת רוב הפוסקים שמתירים ובהם שלטי גיבורים, רמ"א, מגן אברהם, ופרי מגדים.

על ידי שנשי רבנים ותלמידי חכמים לבושות בפאה יראו יפות כשאר הנשים שבעם, והבעלים לא יביטו על נשים אחרות.

ע"י לבישת הפאה יהיה אפשר למשוך נשים שלא לבושות בכיסוי ראש מטעם שכיסוי ראש מנוולם... והרי כיסוי ראש בפאה יפה הוא ומושך את לב האישה... ועוד עיין שם.

להוסיף על עניין זה צריך להביא הגמרא במסכת תענית כ"ג עמוד א'

מספרת הגמרא על אבא חלקיה שהגיע לעירו מהשדה חיכתה לו אשתו מקושטת. שאלו אותו חכמים מפני מה אשתך קיבלה את פניך מקושטת? ענה להם אבא חלקיה: כדי שלא אתן עיני באשה אחרת.

ורואים מכאן שאין פסול ואפילו רצוי שאשתו תהיה מקושטת ויפה בעיניו.

הגאון הרב מרדכי אליהו

הובא באתר הכיפה בשם הגאון הרב קוסטינר: "עדיף כיסוי ראש המכסה את כל

הראש. במידה שהדילמה בין כיסוי ראש שמעט מגולה לבין פאה המכסה את הכל עדיף פאה.”

הרב עובדיה הדיאה אומר בספר שאלות ותשובות ישכיל עבדי חלק ז (חלק אבן העזר סימן טז):

”אין לחלוק על דברי השלטי גיבורים וצריך להבין שאין יצר הרע שולט אלא בדבר המחובר לגוף האישה בלבד ושער שנתלש ניטל ממנו החיות באיסור הערווה שבו ואין ליצר הרע שליטה עליו.”

דעת הגאון רבי עובדיה יוסף בשאלות ותשובות חלק ה אבן העזר סימן ה:

אוסר את הפאה וזה לשונו: ”והעיקר כדברי רוב האחרונים לאסור בזה, ומצוה רבה לפרסם האיסור ברבים”

ראיותיו:

מסתמך על דעת הערוך שסובר שקפלטין המבואר בירושלמי (עיין מקור 1) הוא פאה נוכרית.

ויוצא מזה שאסור לצאת בפאה נוכרית לרשות הרבים משום שער באשה ערווה.

דעת הבאר שבע על הגמרא בשבת: שההיתר ללבוש ולצאת עם פאה נוכרית הוא דווקא עם רדיד על הפאה.

פירוש: צעיף שיהיה על הפאה ויכסה אותה באופן מוחלט.

הטעמים שמזכיר הגאון רבי עובדיה יוסף:

פריצות, ושמא הרואה יגיע לידי הרהור עבירה.

הסבר: מביא דעת הרב שלמה קרוגר בספר שאלות ותשובות שנות חיים

שגם הדעות שהקלו לצאת בפאה נוכרית דוקא בזמנם מדובר, שנשים כשרות וצנועות, אבל בזמנינו שנשים הולכות ללא כיסוי ראש (רחמנא לצלן) יוכל הרואה לבוא לידי הרהור עבירה.

וזה לשונו: ”מאין ידע הרואה שפאה נוכרית לראשה, והוא יסביר ששערותיה הם ויבוא לידי פריצות והרהור עבירה.”

מראית עין-המשנה בכריתות פרק ה משנה א מדברת על איסור דם.

דם דגים וחגבים מותר לכתחילה, אלא שבדם דגים צריך שיהיה סימן שהוא דם דגים, כגון: שיהיו בו קשקשים מפני מראית עין. כך גם לגבי פאה מביא את המהרי"ל דיסקין כי יש חשש שיחשבו שהפאה הוא שיערה ולא יראה שהולכת בכיסוי ראש.

וזה לשונו: "ודאי שאסור משום מראית עין כדקיימא לן לאסור בדם דגים" איסור הנאה משערות המת של עובדי כוכבים ומזלות-בימינו רוב השערות נעשות משיער של עובדי כוכבים ומזלות. שלדעת חלק מהפוסקים אסור בהנאה, וישנו ספק ספיקא

1. אולי הלכה כפוסקים לאסור לצאת בפאה נכרית.

2. אולי אסור כפוסקים שאוסרים בהנאה בשער המת של עכו"ם.

וז"ל: "דהוי ליה ספק ספיקא להחמיר שמא הלכה כאוסרים לצאת בפאה נכרית לרה"ר, ושמא יש כאן איסור מצד כשיער המת. ושיש ס"ס להחמיר אפילו כדרבנן אזלינן לחומרא".

לא יהיה כלי גבר על אישה- אומר רש"י "כדי שלא תדמה ראשה לאיש כדי שתלך בין האנשים, וזה לשם ניאוף"

כך ע"י שאישה לובשת פאה נראית כגלוית ראש וכפנויה ויכול הדבר להביא לידי גילוי עריות עם אשת איש.

וזה לשונו: "כיון שעל ידי כך אין היכר בין נשואה ופנויה ותוכל לבוא לידי קירבה וגילוי עריות".

דעת החולקים על הגאון רבי עובדיה יוסף

הראיות:

לגבי הראיה הא' של הגר"ע יוסף:

הראיה מדברי הערוך שקפלטין היא פאה נכרית הוא דעת יחיד, וחולקים עליו הבית חדש, פני-משה, שולחן ערוך, שו"ת תשובה מאהבה וכו' שקפלטין היא מטפחת.

לגבי הראיה הב' של הגר"ע יוסף:

דעת הבית שמואל שחולק על השלטי גיבורים כותב המגן אברהם אורח חיים סימן עה :

וכך כתב השלטי גיבורים שמותר לכתחילה ולא כב"ש שחולק עליו. ומכאן שמגן

אברהם חולק על דעת הבית שמואל, ופוסק כשלטי גיבורים שפאה נוכרית מותרת. הטעמים של הגר"ע יוסף:

לגבי הטעם משום פריצות והרהור עבירה - אומר בספר שאלות ותשובות ישכיל עבדי חלק ז (חלק אבן העזר סימן טז): אין לחלוק על דברי השלטי גיבורים וצריך להבין שאין יצר הרע שולט אלא בדבר המחובר לגוף האישה בלבד ושער שנתלש ניטל ממנו החיות באיסור הערווה שבו ואין ליצר הרע שליטה עליו.

וזה לשונו: "ובאמת כל גופי נרתע בראותי דברים קשים כגידיים נגד חד מקמאי גאון וגדול... דהיינו משום דקים להו לרבנו שאין יצר הרע שולט אלא בדבר המחובר לגוף האישה, משאין כן בנתלש שניטל ממנו נפש החיונית פקע ממנו איסור ערווה... וכיון שאין ליצר הרע שליטה בו לא יבוא לידי הרהור בזה".

לגבי הטעם של מראית עין - מובא אגרות משה באבן העזר ב' סימן י"ב: שאין חשש למראית עין כפאה. שברוב הטעמים ניכר שזה פאה ולא שער ראשה. וגם אם הוא גבר שאינו מבדיל, הנשים בוודאי מבדילות בכך. ולכן לא שייך מראית עין.

וזה לשונו: "ועוד משום שברוב הפעמים ניכר שהשערות מפאה נוכרית. ואף אם אינו ניכר לאנשים שאין מסתכלים בנשים עד שיכירו, לנשים ודאי ניכר ברובא דרובא, ואולי כולן ניכרות".

לגבי הטעם איסור הנאה משערות המת - דחה בעצמו הגר"ע יוסף בשו"ת יביע אומר בחלק ה שרבים סוברים שכל איסור הנאה משיער המת דווקא מת ישראל ולא מת גוי.

ומה עוד שרמב"ם ופוסקים רבים ספר מצוות גדול, נקודת הכסף וכו' כתבו ששער המת מותר בהנאה.

אם כן יש כאן ספק ספיקא להקל:

שמא מת הגוי מותר בהנאה

שמא שיער המת מותר בהנאה

ולכן פוסקים להקל.

וזה לשונו: "על כן יש לנו ספק ספיקא להקל, שמא מת גוי מותר בהנאה ושמא עכ"פ שיער המת מותר בהנאה, ובמלא לא חשיב ספק שקול".

לגבי הטעם לא ילבש... דחה בעצמו הגר"ע יוסף בשו"ת יביע אומר חלק ה' שאין לנו הכרעה כרמב"ם שאיסור קירבה מהתורה, והיות שהוא רק מדרבנן אין להוסיף גזרות מדעתנו ולגזור על פאה שמא יבוא לידי איסור קירבה כי יחשבו שהיא פנויה.

וזה לשונו: "ברור שאחרי התלמוד אין לנו לגזור גזירות מדעתנו כנודע מדברי הרא"ש הרב המגיד, הר"ן, הריב"ש וכו'".

פוסקים תימנים:

הגאון הרב יוסף כאפח מגדולי רבני תימן.

בשאלה שנשאל ע"י הרב אביעד אשוואל מהו דין הכלה לאחר חדר הייחוד לעניין כיסוי ראש?

ענה לו הגאון: "גם כיום לדעתי יכולה הכלה לחבוש פאה נוכרית יפה שביפות ונהדרת שבנהדרות והכי איתא בתקנה והוי כיסוי ראש מעליא"
מסקנת דבריו: פאה הוי כיסוי ראש מעולה אפילו באם הפאה יפה שביפות .

הגאון מורי חיים כסאר מגדולי רבני תימן נשאל לגבי לבישת פאה

וכך ענה בספרו החיים והשלום סימן קמג:

"לעניין פאה נוכרית אין בה איסור מצד עצמה, אלא שיש מחמירים לעניין שבת שלא לצאת בה לרשות הרבים כמו שכתב שולחן ערוך בסימן שג (שבת) דאם איתא דאסורה מצד עצמה, למה אמרו חכמינו זיכרונם לברכה יוצאה אשה בפאה נוכרית לחצר תיפוק לי דאסורה מצד עצמה. אלא ודאי אין בה איסור מצד עצמה וכמו שכתבתי לעניות דעתי. וזה שהורה שאיסור חמור הוא וכו' הפליג על זה יותר מדאי ולפיכך לא נכנס בזה מה שכתוב עוברת על דת ויש לה כתובה ופוק חזי מאי עמא דבר מזמן קדמון"

מסקנת דבריו: אין איסור ללבישת פאה כל האיסור שיכול להיות בפאה הוא רק חומרא מצד טלטול בשבת.

פוסקים חסידיים עיקריים:

הגאון הרב גבריאל ציננער, רב ומו"צ בבורו פארק ומחבר "נטעי גבריאל"

פסק כי עדיף פאה.

הגאון הרב שלמה אליעזר שיק המוהרא"ש – גדול רבני ברסלב בשו"ת מוהרא"ש חלק ט:

וזה לשונו: אלו הנשים שהולכות בשערותיהן, לא די שיש להן מטפחת, כי רואים בחוש אשר דרכה של המטפחת לזוז ממקומה, ובכך נראות שערות ראשה בחוץ. ועל כן טוב מאוד לחבוש פאה נכרית, שעל ידי זה לכל הפחות תהיינה מכוסות השערות. ואף שיש מהנשים הספרדיות הנוהגות שלא ללבוש פאה נכרית משום פריצותא, עם זאת מי שרוצה להסתכל בעין אמת ולהבין את האמת, ההכרח לו להודות, אשר אי אפשר בשום פנים ואופן לכסות את השערות במטפחת בלבד, כי היא נוטה הצידה, ואז נראות השערות בחוץ, ויש על זה קללה מהזוהר הקדוש, עד כדי כך שאומר הזוהר, שכל העניות והדחקות שאדם סובל, היא רק מחמת שהאישה הולכת בגילוי שערותיה בביתה, ומכל שכן בחוץ, ועל כן בזה שהאישה חובשת פאה נכרית הרי זה כמי שמתלבשת באיזה כובע, כי סוף כל סוף אין זה השיער שלה, כי אם כמו כובע על השיער, אשר זה טוב יותר, ובוזה היא מכסה את כל שערותיה שאין רואים אותן בחוץ".

מסקנת דבריו: עדיף לבישת פאה על מטפחת מטעם שפאה מכסה את כל הראש.

הוראת בית דין רבני חב"ד מתוך תקנון צניעות של מכללת בית רבקה כפר חב"ד:

"כיסוי הראש לנשים נשואות יהיה על ידי פאה בלבד. הפאה תהיה בתסרוקת צנועה ועדינה, לא ארוכה מהכתפיים ופזורה, לא רחבה, או קצרה במיוחד, לא פרועה, לא מקורזלת ונפוחה, לא בעלת מראה "רטוב", לא מכסה את הפנים בחלקן ולא כל תסרוקת חריגה אחרת. קישוטי שיער בולטים במיוחד בגודלם או בצבעים – אסורים.

מסקנתם: כיסוי הראש יהיה רק פאה! על פי גדר צניעות שקבעו.

הרבי מליובאוויטש:

אגרת הקודש מובא בשער הלכה ומנהג חלק ד סעיף נ.

בעצם הענין דלבישת פאה נכרית ולא להסתפק בכובע ובמטפחת, מבואר ההכרח בזה בכמה מקומות.

והרי רואים במוחש, אשר לבישת כובע ואפילו מטפחת, משאירה חלק השער

בלתי מכוסה, על כל פנים במשך זמן קצר ז.א. שעוברים על האיסור הגדול וכהפסק דין בשולחן ערוך אורח חיים סימן ע"ה.

ועוד כתב: "הנה פשוט הוא שבכיסוי הראש במטפחת פוגשים במכירה או ידידה חופשית, הנה לפעמים תכופות נשמטת המטפחת או שגם נעלמת כליל בכיס משאי כן בשייטל (פאה) שא"א לעשות זה.

ועוד כתב "שכיסוי במטפחת בעוונותינו הרבים בדורותינו אלה, אינו מחזיק מעמד, כיון שבכל פעם ופעם עומדת האישה בניסיון, אם לכסות כל שערה או רק חלק מהם מפני שלא תתבייש מפני המלעיגים.

כיסוי ראש מבחינה מחשבתית

בספר דרך מצוותיך- מצוות תגלחת מצורע כותב האדמו"ר הצ"צ:

בתורה ראינו פעמים שהשיער חשוב הוא כגון: שער הנזיר, שער הזקן. ופעמים שהשיער נחשב לדבר בזוי ומאוס כגון: שער באשה ערווה, שער הלויים. ומוסבר שיש שיער שהוא בחינת מותר המוחין ששורה בהם קדושה רבה שמשפיעה טוב בעולמות.

ולעומת זה שיער ששורה בהם טומאה והוא בבחינת יניקה לחיצונים ודבר מזיק הוא. מכאן מוכח שאיסור אישה אינו ענין של יופי אלא ענין רוחני נעלה.

ב. כתב על כך הרב בר שאול בספר מערכי לב פרק ה:

"ששער אישה נשואה שייך לאינטימיות של החיבה בין איש לאשתו. ואין זה ראוי שהאינטימיות זו תוצג לעיני זרים. ועל כן אפילו אם האישה חובשת פאה, ואנשים זרים רואים את יופייה, בכל זאת הפאה הזאת אינה אלא תכשיט חיצוני, ואינה האישה עצמה, וכל היופי החיצוני הזה הרי הוא כקליפת השום לעומת היופי האינטימי של שער האישה שהוא שמור לבעלה, ולסוד חיבת נישואיהם."

מסקנת דבריו: הפאה היא רק תכשיט ואין להשוות אותו לשיער האישה.

סיכום

צריך לציין שתי מסקנות חשובות:

1. רוב הפוסקים האחרונים שלטי גיבורים, שולחן ערוך, רמ"א, מגן אברהם, משנה ברורה, פרי מגדים, כף החיים, אגרות משה, החזון איש, ערוך השולחן, הרב יוסף כפאח, הרב חיים כסאר, הרב מרדכי אליהו, הרב עובדיה הדיאה, כף החיים, אור לציון, המוהרא"ש, הרב בנימין זילבר והרב אבינר, מתירים לבישת הפאה.
2. הרב משאש, הרבי מליובאוויטש, בית דין רבני חב"ד, החזון איש, הרב קניבסקי, הרב גבריאל ציננער לדעתם ראוי להחמיר וללבוש פאה.

לזכות
אבי מורי
חיים ברוך בן צבי אלימלך
ומורי וחמי
הרב משה בן שלום

